

Asia: VN/21366/2020

Arviomuistio postilain muutoksista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Jakeluyhtiö Suomi Oy ("JYS") kiittää mahdollisuudesta saada lausua otsikkoasiassa ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa.

Aluksi

JYS pitää hyvänä, että postilain uudistustarpeita arvioidaan säännöllisesti, koska kirje- ja muun postin väheneminen ja digitalisaation lisääntyminen vaikuttavat laajasti jakelumarkkinaan ja sillä toimiviin yrityksiin.

JYS tulkitsee arviomuistion perusteella, että postilain tämänkertaiset muutosesitykset perustuvat keskeisesti tarpeeseen tukea Posti Oy:n toimintaedellytyksiä yleispalvelun tarjoajana muuttuvassa toimintaympäristössä. JYS pitää tärkeänä, että arvioitaessa mitä tahansa postilain muutostarpeita huomiota kiinnitetään Posti Oy:n intressien ohella postilain keskeisenä tavoitteena olevaan pyrkimykseen edesauttaa kilpailun syntymistä ja kustannustehokkaiden jakelupalveluiden kehittymistä postinsaajien ja -lähettäjien hyväksi. Tavoite ilmenee osaltaan arviomuistiossakin viitatussa Sanna Marinin hallitusohjelmassa, johon on kirjattu postipalveluiden oikeudenmukainen saatavuus koko maassa. Postilakia kulloinkin muutettaessa tulee JYS:n näkemyksen mukaan kiinnittää sekä itse säädösmuutoksissa että niiden vaikutusarvioinneissa huomiota edellä mainittuun kilpailuedellytysten turvaamiseen postinjakelumarkkinoilla. Kilpailuedellytysten turvaamisen kannalta keskeistä on muun ohella, millaisia veloitteita ja niiden huojennuksia yleispalvelun tarjoajalle säädetään, mitä vaikutuksia mahdollisilla huojennuksilla on muihin postiyrityksiin sekä miten turvataan postinjakelun kannalta tarpeellisten, yleispalvelun tarjoajan hallussa olevien tuotantotekijöiden saattaminen kohtuullisin ehdoin muille markkinatoimijoille. Näillä seikoilla on vaikutusta myös useisiin arviomuistion kohteena oleviin postilain muutosesityksiin.

Yleispalveluvelvoitteen muuttaminen kolmipäiväiseksi

JYS pitää monikanavaisen ja -puolisen tiedonvälityksen turvaamisen näkökulmasta kannatettavana, että sikäli kuin yleispalveluvelvoite rajattaisiin kolmipäiväiseksi, niillä haja-asutusalueilla, joissa ei ole toteutettu tilattujen sanomalehtien varhaisjakelua kaupallisin ehdoin, otettaisiin käyttöön arviomuistiossa mainittu määräaikainen tiedonvälitystuki.

Yleispalveluvelvoitetta mahdollisesti kevennettäessä on tärkeää turvata, että Posti Oy ei käytä sille koituvia kustannussäästöjä epäasiallisesti hyväkseen kilpailluilla markkinoilla, kuten yrityspostin ja aikakauslehtien jakelussa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, että Posti Oy allokoii eri jakelupalveluihinsa liittyvät kustannukset asianmukaisesti eri tuotteidensa välille reilun kilpailun mahdollistamiseksi. JYS katsoo, että asia on luontevaa huomioida yleispalveluvelvoitteen muutostarpeita arvioitaessa ja että kilpailun säilyminen on omiaan vaarantumaan ilman yleispalvelun tarjoajalle asetettuja lakisääteisiä toimintavelvoitteita.

Postinsaajien ja -lähettäjien kannalta olisi suositeltavaa yleispalvelun jakelupäivien olla viikoittain samat kiinteät viikonpäivät.

Kilpailutusvelvollisuudesta luopuminen

Arviomuistion mukaan postilain nykyinen velvoite, jonka perusteella Posti Oy:n tulee kilpailuttaa yleispalvelun piiriin kuuluva jakelu alueilla, joilla ei ole sanomalehtien varhaisjakeluverkkoa, on arvioitu toimimattomaksi. Arviomuistion mukaan velvoite on säädetty sanomalehtien jakelua varten, ja kyseinen jakelu toteutettaneen haja-asutusalueilla jatkossa muilla tavoin. Kilpailutusvelvoite ei ole arviomuistion mukaan enää relevantti ja se olisi tarkoituksenmukaista kumota.

Arviomuistiossa esitetään, että kilpailutusvelvoitteen toteuttamiseksi järjestetyissä hankintamenettelyissä haasteeksi on muodostunut Posti Oy:n vaatimus jakaa lähetykset saman päivän aikana. Vaatimuksen myötä sanomalehtien varhaisjakeluyhtiöt eivät ole voineet osallistua kilpailutukseen.

JYS katsoo, että kilpailutusvelvollisuuden säilyttäminen postilaissa on perusteltua. Säännöksen hyötyjen saavuttamisen kannalta keskeistä on se, miten ja missä laajuudessa Posti Oy toteuttaa kilpailutusvelvoitensa – esimerkiksi saman päivän jakelua koskeva vaatimus karsii potentiaalisia kumppaneita pois kilpailutuksen piiristä. Kilpailuttamisen tehokkuutta lisäisi myös kilpailutettavien alueiden maantieteellisen laajuuden määrittäminen kulloinkin tarkoituksenmukaisiksi kokonaisuuksiksi.

Jotta kilpailutus johtaisi tehokkaimmin sillä tavoiteltaviin lopputuloksiin, hankintamenettelyjä järjestäessään yleispalvelun tarjoajan tulisi sisällyttää kilpailutuksen piiriin jakelutuotteita siinä laajuudessa, että sekä tuotteet että niiden volyymit mahdollistavat kannattavan jakelutoiminnan ja siten aidon kilpailun syntymisen. Pelkästään lukumäärältään verrattain vähäisten yleispalvelutuotteiden kilpailuttaminen ei oletettavasti motivoi tehokkaimmin uusien palvelukonseptien kehittämiseen. Laajemman lähetyskokonaisuuden kilpailuttaminen mahdollistaisi sen sijaan paremmin kirjekävelun liittämisen osaksi muiden tavaroiden ja palvelujen muodostamaa logistista verkostoa. Tämä olisi JYS:n näkemyksen mukaan mahdollinen kehityssuunta huomioiden postipakettien ja muiden kotiinkuljetusten volyymien kasvaminen.

Yleispalvelun hinnoittelu

JYS pitää kannatettavana pyrkimystä selventää yleispalvelutuotteiden hinnoittelua siten, että kohtuullisuus- yms. vaatimukset koskevat kutakin tuotelajia. Hinnoittelun tason ohella olennaista on JYS:n näkemyksen mukaan se, että Posti Oy allokoii eri tuotteidensa kustannukset asianomaisille tuotteille läpinäkyvästi, oikeudenmukaisesti ja oikein. Tämä ehkäisisi epäasiallista ja kilpailua eliminoivaa ristiinsubventiota Posti Oy:n eri toimintojen välillä.

Erityistarpeiden huomioiminen jakelussa

Velvollisuus huomioida henkilökohtaiset erityistarpeet, kuten yli 75 vuoden ikä, koskee yleispalvelun tarjoajan ohella muitakin postiyrityksiä. Tarpeiden huomioimisesta aiheutuu postiyrityksille ylimääräisiä kustannuksia ja haasteita. Huomioiden sen, että suomalaiset elävät yhä vanhemmiksi ja ovat aiempaa parempikuntoisia, JYS pitäisi tarkoituksenmukaisena ikärajan nostamista esimerkiksi 80 vuoteen.

JYS:n ja sen verkostoon kuuluvien jakeluyritysten näkökulmasta erityistarpeiden huomioimisen kannalta olennaista on myös, että Posti Oy luovuttaa muille jakeluyrityksille hallussaan olevat tiedot erityistarpeita omaavista kotitalouksista sujuvan jakelun mahdollistamiseksi. Kyseessä on Posti Oy:n

hallussa oleva tuotannontekijä, jonka tulisi olla kohtuullisin ja kustannussuuntautunein ehdoin muiden jakeluyritysten saatavilla. Erityistarpeiden huomioimiseen liittyy myös postilaatikoiden sijaintitiedot, joita JYS ja sen jakeluverkostoon kuuluvat postiyrietykset eivät tällä hetkellä saa Posti Oy:ltä tarkoituksenmukaisella tavalla tai ehdoin. Posti Oy suostuu toimittamaan JYS:lle postilaatikon sijaintikoordinaattien asemesta vain laatikon osoitetiedon, joka ei läheskään aina vastaa täsmällisesti laatikon tosiasiallista sijaintia. Tämä epäkohta on omiaan heikentämään Posti Oy:n kanssa kilpailevien jakeluyritysten toiminnan laatutasoa ja tehokkuutta sekä suhteessa erityistarpeita omaaviin postinsaajiin että yleisemminkin.

Hinnaston ja toimitusehtojen julkaisemisvelvoite

JYS pitää tarkoituksenmukaisena arviomuistiossa postilakiin esitettyä täsmennystä, jonka mukaan postiyrietyksen toimitusehtojen ja hinnaston julkaisemisvelvollisuus koskisi vain yleispalvelutuotteita. JYS kuitenkin huomauttaa, että Posti Oy:llä on JYS:n käsityksen mukaan määräävä markkina-asema muun ohella yrityskirjeiden, osoitteellisen suoramainonnan ja aikakauslehtien jakelussa, minkä johdosta sen hinnaston, hinnoittelun ja toimitusehtojen tulee olla läpinäkyviä ja syrjimättömiä myös muiden kuin yleispalveluveloitteen alaisten tuotteiden osalta. Asiasta on syytä mainita mahdollisen säännösmuutoksen perusteluissa, jottei postilain muutos ole tulkittavissa poikkeamiseksi Posti Oy:n toimintaa sääntelevistä kilpailuoikeudellisista reunaehdoista.

Lokerikkojakelu

JYS pitää lokerikkojakelun edistämistä koskevaa keskustelua kannatettavana, koska lokerikkojakelu johtaa luukkujakelua pienempiin jakelukustannuksiin ja edesauttaa siten jakelutoiminnan säilymistä ja jakeluhintojen pysymistä kohtuullisina.

Palveluiden yhdistäminen ja datan avoimuus

Arviomuistion mukaan palveluiden yhdistäminen ja datan avaaminen ovat asioita, joita on syytä pitää esillä jatkossakin, mutta joiden osalta postilakiin ei nyt esitetä muutoksia.

JYS katsoo, että etenkin Posti Oy:n hallussa olevien tuotannontekijöiden entistä tehokkaampi, kohtuullisin ehdoin toteutettava luovuttaminen muille postiyrietyksille (ja muille logistiikka-alan

toimijoille) on eriarvoisen tärkeää kilpailutilanteen kehittymiseksi ja tarpeettomien pullonkaulojen poistamiseksi. Postilaissa on jo tietojen luovuttamista koskevia säännöksiä, jotka ovat osaltaan edistäneet postiyriyten mahdollisuuksia järjestää toimintaansa, mutta jotka eivät JYS:n kokemusten mukaan ole kaikilta osin riittäviä kilpailun kehittymiseksi. Edellä mainittujen postilaatikoiden sijaintitietojen (koordinaattitiedot) ohella muut jakeluyritykset tarvitsevat toimintaansa varten Posti Oy:ltä riittävän täsmälliset tiedot mihin vastaanottaja postinsa haluaa jaettavan. Esimerkiksi yrityksillä voi olla Posti Oy:n kanssa sovittu katuosoitteella tulevan postin ohjauksesta postilokeroon, samoin esimerkiksi ns. virtuaalipostilokeroiden jakelupisteiden sijainneista ei ole tietoa muilla toimijoilla kuin Posti Oy:llä. Näiden jakeluun merkittävästi vaikuttavien tietojen pitäminen pelkästään Posti Oy:n hallinnassa estää omalta osaltaan kilpailun syntymistä. Näiden tietojen toimittamista kohtuullisin ehdoin Posti Oy ei ole ollut valmis toteuttamaan, minkä johdosta JYS pitää tarpeellisena asiasta säätämistä postilaissa.

JYS antaa mielellään lisätietoja asiassa ja osallistuu postilain muutosta koskevaan jatkokeskusteluun.

Vantaalla, 15. päivänä helmikuuta 2021

Jakeluyhtiö Suomi Oy

Marko Toivari

Toimitusjohtaja

Toivari Marko
Jakeluyhtiö Suomi Oy